

نگاهی به مشکلات جامعه رسانه کشور و نادیده گرفتن حقوق خبرنگاران مترجم دردها

✚ خبر تلخ و تکان دهنده فوت ۲ بانوی جوان خبرنگار در واژگونی اتوبوس بار دیگر افکار عمومی را متوجه کار دشوار خبرنگاری و روزنامه‌نگاری کرد. اگرچه حوادث جاده‌ای که تعداد آن‌ها کم نیست هرسال خسارت‌های جانی و مالی فراوانی به بار می‌آورد، این بار با توجه به شغل، سن و جنس این افراد، عموم جامعه از این حادثه بسیار متأثر شده است، زنان جوانی که تنها برای انجام حرفه خود، در مسیری بی‌ بازگشت قدم گذاشتند و روح جمعی جامعه را آزوده‌خاطر کردند. اگرچه کلیت واکنش‌ها به ابراز خشم و ناراحتی چندروزه و ارسال پیام‌های گوناگون تسلیت ختم می‌شود، می‌توان از زاویه‌ای دیگر به شغل البته نادیده‌انگاشته‌شده خبرنگاری و روزنامه‌نگاری پرداخت. فارغ از بحث‌های مالی و حمایت‌نشدن حقوق معنوی مشاغل سخت همچون خبرنگاری، باید به شکاف امروز بین جامعه تحصیل کرده و آکادمیک با عموم مردم نگاهی ویژه داشت و به این اندیشید که خبرنگاران و روزنامه‌نگاران رابطی بین فضای آکادمیک، دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی و مسئولان کشور هستند.

✚ علت دوری روشن‌فکران از متن جامعه چیست

خبرنگاری و روزنامه‌نگاری یکی از مشاغل دشواری است که بی‌مهری در آن بسیار است. بخشی از این بی‌التفاتی‌ها ناشی از ماهیت و جنس خبرنگاری و روزنامه‌نگاری است که با هدف نشر خبر و اطلاعات، ناگزیر از گزینش، نقد، ارزیابی و مقایسه است. خبرنگار، مستقل و فارغ از وابستگی جناحی، کنشگری است که اطلاعات مهم را پس از آماده‌سازی در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد. این خبرنگار است که با حضور در متن جامعه، مهم‌ترین دغدغه‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را تشخیص می‌دهد، درباره آن اطلاعات گردآوری می‌کند و با هدف نشر این اطلاعات، در مواقعی به نقد و مقایسه نیز می‌پردازد. از آنجا که مخاطب خبرها و اطلاعات عموم مردم جامعه هستند، این اطلاعات به زبان ساده، روشن و همه‌فهم بیان می‌شود تا بتواند با تعداد بیشتری از مردم جامعه سخن بگوید.

✚ نویسندگانی که با ستون‌نویسی مطرح شده‌اند

معمولاً در ایران در دانشگاه خط فارقی وجود دارد میان نویسنده آکادمیک و نویسنده ژورنالی، و ناگفته پیداست که دسته اول تقدیر و دسته دوم فاقد وجاهت علمی تلقی می‌شود. این در حالی است که در بخشی از سنت روشن‌فکر و اندیشه‌ورز کشورهای پیشرفته، نویسندگان بزرگ تنها از طریق ستون‌نویسی‌ها و پانویسی‌ها برای روزنامه‌ها و مجلات عمومی به شهرت رسیده‌اند. در گذشته‌های دور، علم و دانش زبان خواص شمرده می‌شد و عموم مردم نباید به آن

آگاهی می‌یافتند و نه اصلاً می‌توانستند. با فروریختن نظام کاستی آموزش و سلسله‌مراتب در دانش‌آموزی و دانش‌جویی، اینک تفاوت زیادی میان شاگرد و معلم و استاد و دانشجو از نظر نحوه دسترسی به اطلاعات وجود ندارد. در نتیجه، دیگر پیچیده و دشوارنویسی نه‌تنها مزیت نیست که می‌تواند چالش اصلی علوم به‌ویژه در ارتباط علوم انسانی به شمار رود. در حقیقت، اگر نوشته‌های آکادمیک به زبان عمومی ترجمه نشود، تنها در قالب رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها و با زبانی تخصصی و فنی نوشته شوند، چه‌گونه می‌توانند باعث تغییر و تحولات اجتماعی شوند؟ خبرنگاری، روزنامه‌نگاری و هرگونه نشر اطلاعات ارزشمند و دست‌اول یک کنش اجتماعی مهم است که هرچه به بیان و عبارت‌های ساده‌تر بیان شود، می‌تواند اثرگذارتر باشد.

توجه به این نکته مهم است که با گسترده‌تر شدن ابزارهای اطلاع‌رسانی و ساده‌ترشدن دریافت و کشف اطلاعات، خبرنگاری و روزنامه‌نگاری مانند بسیاری از مشاغل دیگر اهمیت خود را از دست داده است. خبرنگاری زرد یا تبدیل خبر به یک «کالا» با هدف ایجاد احساسات و هیجان‌های کاذب، برای انتشار -بهتر است بگوییم فروش خبر- مسئله مهمی است که به کاهش جایگاه خبرنگاری انجامیده است. خبرنگاری زرد چیزهایی را به مخاطب القا می‌کند که اگرچه بر آن‌ها نام «خبر» یا «اطلاعات» گذاشته‌اند، در واقع چیزی جز حرف‌ها و باورهای بی‌پایه‌و‌اساس و پیش‌پاافتاده و بی‌ارزش نیستند. برای نمونه، از چهره‌سازی‌های هنری، عکس‌های فاقد ارزش و ارائه نظریات جنجالی و پرسروصدا برای فروش اطلاعات بی‌ارزش می‌توان نام برد.

فارغ از نوع خبری که خبرنگار و روزنامه‌نگار منتشر می‌کند، نقد مناسبات جاری در جامعه نیز از دلایل دیگر بی‌مهری به این شغل است. کسانی که افشای اطلاعات و اخبار موقعیت سیاسی و اقتصادی‌شان به‌خطر می‌افتد مهم‌ترین دشمنان خبرنگاران هستند. در ماه اخیر، شکستن انگشت خبرنگار دیگری نیز خبرساز شده بود که نشان می‌دهد حتی خشونت عریان برای مقابله با افشای برخی اطلاعات از سوی زورمندان که شفافیت و اطلاع‌رسانی را برنمی‌تابند مجاز شمرده می‌شود. این در حالی است که پیگیری وضعیت خبرنگاران به عنوان قربانیان این رخدادها تنها به ایجاد موجی مجازی و ارسال نارضایتی‌های نمادین ختم می‌شود، بدون آنکه پشتیبانی سیاسی و حقوقی از آن‌ها صورت گیرد.

سخن کوتاه آنکه روان جمعی جامعه از رخداد تازه‌ای رنجور و غمگین شده است، اتفاق غم‌انگیزی که این بار دامن خبرنگاران را گرفته است. خبرنگاری و روزنامه‌نگاری مشاغل مهمی هستند که هیچ‌گاه به اندازه قدر و ارزششان مورد مهر و لطف نبوده‌اند. حتی بدتر، با تیغ طعن و نقد ورد، نکوهیده و رنجیده‌خاطر شدند، اما اینکه جامعه به از دست دادن ۲ خبرنگار جوان حساسیت ویژه‌ای نشان داده است، بهترین زمان است تا سپاسگزار بخشی از زحمات‌ها و تلاش‌هایی باشیم که هرگز نه دیده شده‌اند و نه چندان که شاید از آن‌ها قدردانی شده است.

دکتر
محدثه
جزایی

دیرانجمن
علوم سیاسی
شعبه خراسان

نسیم